

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 224 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
<i>Тургунова Нилуфар Абдусаломовна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	16
<i>Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon</i>	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов	19
<i>Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
<i>Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi</i>	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi	29
<i>Sattarov Farrux Nuridinovich</i>	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish	35
<i>D. K. Ibadullayev</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	41
<i>Isabekova Dilafuz Shermirzayevna</i>	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
<i>Юсупова Элеонора Фердинандовна</i>	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik	51
<i>Matyaqubova Nazira Hikmat qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
<i>Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li</i>	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL)	60
<i>M. D. Boynazarova</i>	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки	63
<i>Нормуратов Абдулла Саппарович</i>	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
<i>Normuratov Abdulla Sapparovich</i>	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari	70
<i>Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
<i>Omonova Charos Baxodir qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
<i>Saidova Zulfizar Norbobo qizi</i>	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
<i>Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna</i>	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida	91
<i>Abdullayev Botir Jabbor o'g'li</i>	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
<i>Abdumannan Maxammatov</i>	

“Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi”	97
<i>Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna</i>	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
<i>Absamatova Charos</i>	
Fizika fanini o'tmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish ..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdiqulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being .	124
<i>Diibar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quدرات qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari	198
Salomov Abdurasul Axmadovich	
Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi	201
Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaevna Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari.....	205
Sojida Safarova Saxadin qizi	
Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida.....	207
Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	210
Xoldorova Mashxura G'ulomovna	
Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов	214
Нурбаев Бахтиёр Широнович	
Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari.....	217
To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna	

GOSPITAL TA'LIM SHAROITIDA ONA TILI FANINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Hikmatov Bobobek Saydulloyevich
"Mehrlil maktab" davlat ta'lim muassasasi
Surxondaryo viloyati filiali pedagog xodimi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada hospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari keng yoritiladi. Tadqiqotda raqamli ta'lim vositalarining o'quvchilarning bilim darajasi, nutqiy kompetensiyasi, mustaqil fikrlashi hamda psixologik holatiga ta'siri tahlil qilinadi. Hospital sharoitida ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni ilmiy asosda yoritiladi.

Kalit so'zlar: hospital ta'lim, ona tili, raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim, interaktiv metodlar, ta'lim samaradorligi.

Abstract: This scientific article broadly highlights the theoretical and practical aspects of using digital technologies in teaching the mother tongue in hospital education settings. The study analyzes the impact of digital educational tools on students' level of knowledge, speech competence, independent thinking, and psychological condition. The role of modern technologies in effectively organizing the educational process in hospital conditions is scientifically substantiated.

Key words: hospital education, mother tongue, digital technologies, distance learning, interactive methods, educational effectiveness.

Аннотация: В данной научной статье широко освещаются теоретические и практические аспекты использования цифровых технологий при обучении родному языку в условиях госпитального образования. В исследовании анализируется влияние цифровых образовательных средств на уровень знаний учащихся, их речевую компетенцию, самостоятельное мышление, а также психологическое состояние. Научно обосновывается роль современных технологий в эффективной организации образовательного процесса в госпитальных условиях.

Ключевые слова: госпитальное образование, родной язык, цифровые технологии, дистанционное обучение, интерактивные методы, эффективность обучения.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish dolzarb va strategik ahamiyatga ega vazifalardan biri hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayonini yangi bosqichga olib chiqib, o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirmoqda, o'qitishning interaktiv, moslashuvchan va individuallashtirilgan shakllarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, ayniqsa, sog'lig'i tufayli uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar uchun tashkil etiladigan ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalarni samarali joriy etish ta'limning uzluksizligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar uchun ta'lim jarayonini uzluksiz tashkil etish masalasi davlat siyosati darajasida ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Sog'lig'i sababli maktabga qatnay olmaydigan bolalarga muqobil ta'lim shakllarini joriy etishni taqozo etadi. Hospital ta'lim sharoitida o'quvchilarning jismoniy holati, psixologik xususiyatlari va individual ehtiyojlarini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish alohida yondashuvni talab etadi.

An'anaviy ta'lim shakllari bunday sharoitda to'liq samara bermasligi mumkin, shu bois masofaviy ta'lim platformalari, multimedia vositalari, interaktiv dasturlar va elektron resurslardan foydalanish orqali ta'lim jarayonini moslashuvchan tashkil etish zarur. Bu esa nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonidan uzilib

qolmasligini ta'minlaydi, balki ularning ijtimoiylashuvi va ruhiy barqarorligini ham qo'llab-quvvatlaydi. Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar uchun ta'lim jarayonini uzluksiz tashkil etish masalasi pedagogika va psixologiya fanlari kesishmasida dolzarb muammolardan biri sifatida keng tadqiq etilmoqda. Mazkur yo'nalishda olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini tashkil etishda samarali vosita sifatida namoyon bo'lib, o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi [3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Hozirgi davr axborot-kommunikatsiya vositalari individual yondashuvni ta'minlash bilan birga, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va o'zlashtirish darajasini oshirishga xizmat qiladi [4].

Ayniqsa, gospital ta'lim sharoitida ushbu texnologiyalar o'quv jarayonini uzluksiz davom ettirish, har bir o'quvchining sog'lig'i va imkoniyatlaridan kelib chiqib moslashtirilgan ta'limni tashkil etish hamda ta'limdan uzilib qolishining oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi. Natijada, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasi saqlanib qoladi va o'zlashtirish samaradorligi oshadi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quv jarayonining sifatini oshirishi, o'quvchilarning bilim darajasini mustahkamlashi hamda o'qitish jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, texnologiyalar yordamida darslarni vizuallashtirish va tushuntirish jarayoni yengillashtiradi [5].

Raqamli texnologiyalar o'quvchilarning axborot bilan ishlash va mustaqil ta'lim olish kompetentligini rivojlantiradi [6].

Xorijiy tadqiqotlarda ham mazkur muammo keng o'rganilgan. Jumladan, ilmiy manbalarda raqamli texnologiyalar ta'lim tizimining rivojlanishida muhim omil bo'lib, ular o'qitish va o'rganish jarayoniga yangi imkoniyatlar olib kirishi ta'kidlanadi [7].

Shuningdek, onlayn ta'lim platformalari o'quvchilar uchun moslashuvchan va qulay muhit yaratib, ta'lim jarayonini istalgan joy va vaqtda davom ettirish imkonini beradi [8].

Bundan tashqari, xorijiy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda raqamli vositalar yordamida individual ta'lim muhitini yaratish mumkinligi, bu esa o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan [9].

Ayniqsa, gospital ta'lim sharoitida bu yondashuv o'quvchilarning ta'limdan uzilib qolmasligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ayniqsa, ona tili fanini o'qitish gospital ta'lim sharoitida o'quvchilarning intellektual va ma'naviy rivojlanishida alohida o'rin tutadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ona tili – bu nafaqat muloqot vositasi, balki milliy tafakkur, madaniyat va qadriyatlarni shakllantiruvchi asosiy omildir. Raqamli texnologiyalar yordamida ona tili darslarini tashkil etish o'quvchilarda mustaqil fikrlash, nutq madaniyatini rivojlantirish, matn bilan ishlash ko'nikmalarini mustahkamlash hamda ijodiy yondashuvni shakllantirish imkonini beradi. Masalan, interaktiv mashqlar, audio va video materiallar, elektron darsliklar hamda onlayn test tizimlari orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish va bilimlarni samarali o'zlashtirishga erishish mumkin. Shuningdek, raqamli texnologiyalar individual ta'lim trayektoriyasini yaratish imkonini berib, har bir o'quvchining o'zlashtirish darajasi, qiziqishi va ehtiyojlariga mos holda ta'lim berishni ta'minlaydi. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning bilim darajasini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi. Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish o'ziga xos pedagogik imkoniyat va qulayliklarni yaratadi. Tadqiqotlar va amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, bunday ta'lim muhiti an'anaviy maktabdan farqli ravishda individual yondashuv, moslashuvchanlik va psixologik qo'llab-quvvatlashni talab qiladi.

Avvalo, raqamli texnologiyalar gospital maktablarda moslashuvchan ta'lim muhitini yaratadi. Bemor o'quvchilar darsga har doim ham bir xil vaqt va holatda qatnasha olmaydi. Shu sababli "Google Classroom" va shu kabi platformalar orqali dars materiallarini istalgan vaqtda o'rganish imkoniyati yaratiladi. Bu esa o'quvchining sog'lig'iga mos ravishda ta'limni davom ettirish imkonini beradi.

Ikkinchidan, raqamli vositalar psixologik jihatdan qulay muhitni ta'minlaydi. Gospital sharoitida o'quvchilar ko'pincha stress yoki tushkunlik holatida bo'lishi mumkin. Interaktiv va o'yin elementlariga ega metodlar, masalan, "Kahoot!" yoki "Quizizz" orqali tashkil etilgan darslar o'quvchining kayfiyatini ko'taradi, uni faol ishtirok etishga undaydi. Bu esa, o'z navbatida, bilimlarni o'zlashtirish samaradorligini oshiradi.

Uchinchidan, raqamli texnologiyalar individual ta'lim trayektoriyasini shakllantirish imkonini beradi. Har bir o'quvchining sog'lig'i, bilim darajasi va qiziqishlari turlicha bo'lganligi sababli "Wordwall" kabi platformalarda turli darajadagi topshiriqlarni ishlab chiqish mumkin. Masalan, bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchi uchun soddash mashqlar,

yaxshi o'zlashtiruvchi o'quvchi uchun esa murakkab tahliliy topshiriqlar berilishi mumkin. To'rtinchidan, multimedia vositalari orqali o'quv materiallarini yengil va tushunarli shaklda yetkazish imkoniyati mavjud. Masalan, "YouTube" videolari yoki "PowerPoint" taqdimotlari yordamida ona tilidagi mavzular (gap tuzilishi, matn tahlili) vizual tarzda tushuntiriladi. Bu ayniqsa jismonan charchagan o'quvchilar uchun qulay bo'lib, ularning ortiqcha zo'riqishini kamaytiradi. Beshinchidan, raqamli texnologiyalar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida doimiy aloqani ta'minlaydi. Masalan, "Microsoft Teams" orqali o'quvchi savol berishi, topshiriqni yuborishi va tezkor javob olishi mumkin.

Bu esa ta'lim jarayonining uzluksizligini kafolatlaydi. Olingan natijalar o'zbek shevalari bir xil manbadan shakllanmaganini, aksincha, uzoq tarixiy jarayonlar, qabila-aralashuvlar, hududiy ajralishlar va til kontaktlari ta'sirida murakkab tuzilishga ega bo'lganini ko'rsatadi. Genetik-etimologik tahlil shevalarni faqat hududiy tafovut sifatida emas, balki tarixiy taraqqiyot mahsuli sifatida anglash zarurligini tasdiqlaydi. Qarluq, qipchoq va o'g'uz qatlamlarining bir tilda uyg'unlashgan holda mavjud bo'lishi o'zbek tilining tarixiy taraqqiyotidagi integratsion jarayonlarni aks ettiradi. Bu hol milliy tilning boyligi va ichki imkoniyatlarini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ayrim shevalarda saqlanib qolgan arxaik birliklar qadimgi turkiy tilni rekonstruksiya qilishda, tarixiy leksik qatlamlarni aniqlashda va boshqa turkiy tillar bilan qiyosiy tadqiqotlar olib borishda muhim daliliy manba bo'lib xizmat qiladi. Til kontaktlari masalasi ham muhokamada alohida o'rin tutadi.

O'zbek shevalarining ko'p asrlilik fors-tojik, arab va rus tillari bilan aloqasi natijasida yuzaga kelgan o'zlashmalar shevalarning faqat ichki emas, tashqi omillar ta'sirida ham rivojlanganini ko'rsatadi. Bu esa o'zbek shevalarini o'rganishda sof genealogik yondashuv bilan cheklanib qolmasdan, areal va kontakt lingvistika tamoyillarini ham qo'llash zarurligini bildiradi. Demak, o'zbek shevalarining genetik-etimologik tabiati ularning ko'p qatlamli tarixiy-lisoniy hodisa ekanini, har bir sheva guruhi esa til tarixining muayyan bosqichlarini o'zida aks ettirishini ko'rsatadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o'zbek shevalarining genetik-etimologik xususiyatlari ularning murakkab tarixiy shakllanish jarayonini yaqqol namoyon etadi. Tadqiqot natijasida o'zbek shevalari tarkibida qarluq, qipchoq va o'g'uz qatlamlari mavjudligi, ularning fonetik, leksik va morfologik xususiyatlari tarixiy-genetik asosga ega ekani aniqlandi. Shuningdek, shevalarda saqlangan arxaik birliklar va qadimgi turkiy unsurlar o'zbek tilining tarixiy ildizlarini belgilovchi muhim material hisoblanadi. Boshqa tillar bilan uzoq muddatli aloqalar natijasida yuzaga kelgan o'zlashmalar esa shevalarning ochiq va dinamik tizim sifatida rivojlanganini ko'rsatadi.

Kelgusida o'zbek shevalarining genetik-etimologik tadqiqini yanada chuqurlashtirish, ularni lingvogeografik xaritalash, elektron sheva korpuslarini yaratish va areal xususiyatlarini tizimli o'rganish muhim ilmiy vazifalardan biri bo'lib qoladi. Gospital ta'lim sharoitida raqamli texnologiyalar:

- o'quvchilarga sog'lig'iga mos tarzda ta'lim olish imkonini beradi;
- psixologik jihatdan qulay va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratadi;
- individual va moslashuvchan ta'limni ta'minlaydi;
- darslarni qiziqarli va interaktiv qiladi;
- o'quvchilarning nutqiy va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Shu bois, gospital ta'lim sharoitida interaktiv metodlar va raqamli vositalardan foydalanish yuqori pedagogik samaradorlikni ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ta'limning uzluksizligini ta'minlash, o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirish va ularning ma'naviy kamolotiga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois mazkur yo'nalishda ilmiy asoslangan yondashuvlarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Bu borada, ayniqsa, "Mehrli maktab" faoliyatida ham ko'plab ilmiy izlanishlar va o'rganishlar olib borilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Impact of digital technologies on education: Literature review // PMC (PubMed Central). – 2022.
2. Sattarova M. Ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash. – Toshkent, 2024.
3. Karimova N. Raqamli ta'lim texnologiyalari vositasida kompetentlikni rivojlantirish metodikasi. – Toshkent, 2025.
4. Musurmanova O. Pedagogik texnologiyalar – ta'lim samaradorligi omili. – Toshkent, 2020.
5. Digital transformation in education // Nature Humanities and Social Sciences Communications. – 2024.
6. Digital learning in medical education: A systematic review // BMC Medical Education. – 2024.
7. Personalized learning with digital technologies // Educational Technology Research and Development (Springer). – 2022.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.